

legén felül arra az álláspontra terelte a bírói gyakorlatot egy erkölcsi jogpolitikai ösztön is, amely kifogásolhatónak találta, hogy a felperes abbanhagyási kérelmet nem terjeszt elő, ezzel tehát a további károkozás folyamatát megállítani nem kívánja, viszont ellenben a meg nem akadályozott kár megtérítését igényli. Kissé triviális hasonlattal élve, az ily felperest olyannak érezte a gyakorlat, mint aki a pofoztatásra felkínálkozik. Az eszmei javak területén a kárigény önállósága lassan-lassan elismertetéshez jut. Folyóiratunk 1929. V. évfolyam 1. számában erkölcsi kár önállósága címen emlékeztünk meg a Kúria egy hason szellemű döntéséről. A kárigény járulékosága ugyan rudimentumaiban még itt-ott jelentkezik is (a versenyper perértékét a bíróság az abbanhagyási kérelem után szabja meg, függetlenül az érvényesített kárösszeg nagyságától), de a bírói gyakorlat nagyjából leküzdötte a járulékoság tévhitét. A jogpolitikai szempont sem állhat meg, mert adódhatik olyan helyzet, hogy abbanhagyási kérelemnek helye nincs, mert egyszer nem követelhető, ha olyan cselekményről van szó, amelynek ismétléséről szó nem lehet. Az ily esetre tehát képtelenség a kárigény érvényesítésének előfeltételül egy helyt nem álló abbanhagyási kérelem előterjesztésére rászorítani a felet. A Kúria P. IV. 2829—930. számú ítélete a II-od bíróság vonatkozó indokait helyesnek találva kimondotta, hogy a felperes az okozott kár megtérítése iránt keresettel léphet fel, még pedig függetlenül attól, hogy egyidejűleg követi-e a sérelmes magatartás abbanhagyását. A versenyjogi kárigény önálló érvényesíthetősége a Kúria döntésével azt hisszük végleges tisztázást nyert. B. S.

Kényszeregyességi gyakorlat. 1. Jóváhagyás contra legem. A budapesti királyi Törvényszék több esetben (l. Ke. 39.660/1931. és Ke. 43.850/1931. sz. határozatokat) oly tényállás megállapítása mellett, amely az 1410/1926. M. E. sz. rend. 85. §-a alapján az eljárás megszüntetésének feltétlen okául kell, hogy szolgáljon, az Országos Hitelvédő Egyeslet előtt létrejött egyességet jóváhagyta s egyidejűleg az iratoknak a fennforgó bűncselekmények elbírálása céljából az ügyességhez való áttételét rendelte. A kir. Törvényszék álláspontja az volt, hogy mivel a hitelezők nagy többsége a súlyos gazdasági viszonyokra tekintettel az egyesség jóváhagyását kérte, a törvényszék a teljesítésben rejlő gazdasági jóvátételt érvényesíteni kívánta a hitelezők javára. E döntésben foglalt gazdasági elgondolást a vidéki törvényszékek is kezdik magukévá tenni. A gyulai kir. törvényszék Ke. 5490/1931. sz. határozatában megállapítja, hogy a Ke. R. 82., 83. és 85. §§-aiban körülírt tényállások

fennforognak, mégis „a hitelezők érdekeinek szem előtt tartása birta a kir. törvényszéket arra az elhatározásra, hogy az adósok ellen fennforgó súlyos tények ellenére a hitelezők által elfogadott egységet jóváhagyja.” Ennek a gazdasági szempontokat döntőnek elfogadó egységi iránynak csiráit már korábban is látjuk (pl. nagykanizsai tszék 1913/1928. I. Jogi Hirlap Döntvénytára. Hiteljog 199. old.) Ezt az irányzatot, amely szakít az 1410/1926. M. E. sz. rend. azon rendszerével, hogy a hitelező bűnhődik azért, mert az adós gazságokat követett el, csak helyeselhetjük. Örülnünk kell annak, hogy a bíróságok gazdasági tényeket gazdasági szemüvegen keresztül néznek s a büntetési szankciókat odauntalják, ahová valók: a büntető bíró elé. Tisztában vagyunk egy ily szabadon, contra legem mérlegelő iránynak veszélyével is. Mi lesz, ha a bíró a jogot nem alkalmazza, hanem alkotja? Kétségtelen, hogy a gazdasági tények vaskényszere bíróságainkat a jog egyéb területein is ebbe az irányba kényszerítik. A törvényhozás nem tud párhuzamosan haladni az élet kaleidoszkopikus változásával; nem marad más hátra, mint, hogy a bíró kövesse azt.

2. Az üzlet fennállásának ideje. Az 1931-ben iparengedélyt nyert kereskedő még az évben kénszeregyességet kért. A kaposvári kir. Törvényszék Ke. 1120/1932. nem lát a ke. R. 6. §-ába ütköző, az eljárás megindítását kizáró okot, mert adós egy más személynek ugyanazon helyiségben volt s több mint két év óta fennálló üzletét vette át. Ez álláspontot jogilag tehát úgy formulázhatjuk, hogy a k. e. R. 6. §. 4. p.-jában szabályozott eljárást gátló körülmény nem forog fenn, ha üzletátruházás esetén az adós és jogelőd együttes üzletviteli ideje a két évet eléri. Nézetünk szerint ily gyakorlat kialakulása nem kívánatos. A R. alkotásakor Meszlény által indítványozott ez a szöveg kettős célt szolgált: elsősorban azt, hogy az adós a hosszabb idejű üzletvitellel tanúbizonyosságát adja a k. e. eljárásban megnyilvánuló kedvezményre való érdemességének, másodsorban azt, hogy ne ismétlődhessék a debreceni detaillista esete, aki délben visszavitte a pesti engros kereskedőhöz a reggel hitelbe vásárolt 30 rend ködmön felét azzal, hogy ötven percentre kiegyezik. A k. e. eljárás a kérelmező adós gestióját van hivatva elbírálni; a hitelezői érdek annál kevésbé szól az ilyen egység megengedése mellett, mert énen az ilyen rövidéletű üzleteknél kicsiny a hitelezők száma s kicsiny az érdekeltységük; s legvégül, ha valóban hitelezői érdek az ilyen egységek létrehozatala, úgy létre fog jönni magánúton. S hogy végül a gazdaságiak mellett egy legális szempontot is felvonultassunk, a R. szerint épen az adósi üzletnek kell legalább két éve fennállania, holott, ha az

üzletnek, habár más kézben való fennállását elégnek tartotta volna, ezt igen egyszerűen kifejezhette volna azzal, hogy egyedül a személytelenített üzletről szól, — mint több helyütt teszi is, — nem pedig a „kereskedő adósnak üzletéről”.

3. *Kereskedelmi cég megszerzése liquidációban.* Az adós egyességi ajánlatát akként is teheti, hogy a quóta felajánlása mellett ajánlatot tesz végrehajtás alá vonható vagyonaéhoz tartozó dolgok és jogok értékesítése iránt (liquidáció, 850/1931. M. E. sz. r. 1. §.). A jogok értékesítéséhez tartozik a cég, a goodwill. Ennek értékesítése a liquidációk során gyakoroltatik is minden korlátozás nélkül és természetesen a Ke. R. 31. §-ában körülírt az üzletátvételtől eredő felelősséget kizáró hatállyal (l. György E. kényszer-egyességi liquidáció szabályai 43. old. Nem egészen így Meszlény: „Az értékesítés és felosztás alapjául az adósnak csak *végrehajtás alá vonható* vagyontárgyai szolgálnak.” 223. old.) A cég önmagában nem végrehajtás alá vonható jog s a cég vagyonának lefoglalásával a cég sem lefoglalva, sem birtokosa annak használatában semmi irányban korlátozva nincsen. Szoros magyarázat mellett tehát a cég önmagában vagy külön nem képezheti a liquidáció során értékesíthető jogok részét. Mindamellett helyesnek tartjuk a fennálló gyakorlatot, amely nem a R. szoros szóhangzata, hanem inkább gondolatmenete szerint dönt s eszerint minden jogosítványt, amely vagyoni értékkel bír, liquidál. A kérdés ezentúl problematikussá ott válik, ahol pl. egy részvénytársaság cégének értékesítéséről van szó, ahol részvények elvileg és az esetek gyakori számában különféle ismeretlen kezekben vannak szétszórva. Ily esetben természetesen a cég értékesítéséről csupán a részvények értékesítésével kapcsolatban lehet szó. Elméletileg elképzelhető ugyan, hogy valaki a Nagy András r. t. cégét megszerze, amikor annak ismeretlen részvényesei a világ minden irányában szét vannak szóródva, gyakorlatilag azonban a cégben rejlő érték (munkalehetőség, vonzerő, reklám, ismerettség stb. stb.) csak annak kamatozhat, aki a részvények felett is disponálni tud.

4. *Üzemutódlás k. e. eljárás esetén.* Tudott dolog, hogy a 9090/1931. M. E. sz. rend. 8. §-a akként rendelkezik, hogy „az üzem azonosságát minden esetben az üzem helyére, az üzem berendezésére és vitelére, a termelt vagy forgalomba hozott áruk jellegére, a gazdasági kapcsolatokra (vevőközönység) és az üzem működésének közbeeső esetleges tartósbabb szünetelésére vonatkozó körülmények gondos mérlegelésével kell megállapítani. Az üzemazonosságot nem lehet megállapítani árverési vétel vagy csődeljárás, illetőleg kény-

szeregyességi eljárás során történt értékesítés esetében, ha a szerzés esetében rosszhiszeműség nincs." A R. 1932. I. 1-én lépett hatályba, a Munkásbiztosítási Felső Bíróság II. 1353/1929. sz. ítéletében kimondotta, hogy e törvényt magyarázat jellegű rendelkezést az életbe lépést megelőzőleg folyamlatba tett ügyekben is alkalmazni kell.

Hogy erre az rendeleti és bírói döntésre milyen szükség volt, e tekintetben elég hivatkoznunk egy az Országos Társadalombiztosító Intézet által néhány hónappal előbb az ipartestületekhez intézett körlevelére, amely kimondja, hogy az a körülmény, hogy az előd csőd folytán szüntette meg üzemét, nem feltétlenül mentesíti az utód egyetemleges szavatosságát. Ez az álláspont lehet helyes a jogszabály erejénél fogva (1927 : XXI. t.-c. 28. §. ut. bek.: Az üzemetutódlást az üzemetnek az eredeti adós üzemével való azonossági esetében a szerzés jogcímére tekintet nélkül kell megállapítani." Azonosan: 1928 : XI. t.-c. 27. §.), de gazdaságilag indokolatlan, s kihatásában romboló volt.

Azonban a mostani szabályozás sem megnyugtató. Ugyanis épen a tárgyalt kényszeregyességi kérdés szempontjából csak zavart keltő a rosszhiszeműség kifogásának fenntartása. A 9090/1931. M. E. sz. rend. oly szűken szövegez („kényszeregyességi eljárás során történt értékesítés”), hogy az szövegeileg kizárja a rosszhiszeműség lehetőségét. Aki liquidációban vásárol, az a R. 31. §. 2. bek.-e értelmében mentesül az üzletátvevői felelősség alól. Hogy az üzemetutódlási felelősség ettől különbözik, azt a fentebbiekből is látjuk. Azonban, hogy mi lehet az a rosszhiszeműség, amely a liquidációban történt vétel eseténi felelősséget megállapítja? — elképzelni nem tudjuk. Ugyanis a liquidációban — értve ez alatt természetesen mindenkor az OHE felügyelete mellett történő a 850/1931. M. E. sz. r. R. alá eső értékesítést — a vevő mindenkor túlterhelt (egyebek között: OTI járulékokkal is túlterhelt) értékeket szerez s teszi ezt két okból: a) olcsón és b) felelősség mentesen, a terhek elhárítása céljából akar venni. Részéről mindég egy *törvényileg szankcionált rosszhiszeműség* forog fenn: a törvény által engedélyeztetten a terhek elhárításának szándéka. Ez a rosszhiszeműség engedélyezett; — egyéb rosszhiszeműség a szerzés e fajtájánál pedig az itt számba nem jövő üzemetelőd részéről igen, — de az üzemetutód részéről nem képzelhető.

Más az eset, ha a szerzés kényszeregyességi eljárás során, de nem liquidációban, hanem OHE, esetleg bírói jóváhagyással történik. Ez esetekben a jóváhagyás kieszközlése körül az üzemetutód magatartása minősíthető olyannak, amely a rosszhiszeműséget s vele felelősséget megállapítja.

5. A *kényszeregyesség során megengedett beszámítás* (60. §.) kérdése körében találkoztunk oly felfogással, hogy a létrejött k. e. az adós tartozását 50 %-ra leszállítván, hitelezője követelésébe ennek erejéig élhet beszámítással s a hitelezői követelés fennmaradó összege esik quóta alá. Vagyis ha H. a hitelező, A az adós követelése, úgy e felfogás szerint $H - A/2$ a hitelezőnek quótálisan érvényesíthető követelése, feltéve természetesen, hogy H nagyobb volt, mint A. A helyes álláspont ezzel szemben az, hogy a beszámítás „a két szembenálló követelésnek azok szembe kerülésének időpontjáig visszaható megszűnése” (Almási: Kötelmi jog 417—418. old.); a k. e. R. 98. §-ánál fogva a Cst.-nek a beszámításra vonatkozó szakaszai az egyességi eljárásban is alkalmazandók. A Cst. 38. §-a körül kifejlődött gyakorlat szerint a csődnyitás napjára mint általános leszámoló napra vonatkoztatva történik a beszámítás (hasonlóan Meszlény 157. old.). Vagyis példánk szerint $\frac{H - A}{2}$ a hitelező követelése a k. e. megindítása napjával feltételezve természetesen ismét, hogy H. nagyobb, mint A. Ez időpont egyébként irányadó a két szembe kerülő követelés mellékkötelmei és járandóságai, a késedelem stb. szempontjából. (Almási id. h.)

Dr. Huppert Leó.

A *fizetés bejegyzése és a könyvkivonati illetékesség.* A már megállapodott bírói gyakorlat értelmében nem illeti meg a könyvkivonati illetékesség azt a hitelezőt, ki bár az adósától két éven belül fogadott el fizetést, de az utolsó ügylet kötése és bejegyzése (tehát a „Tartozik” oldalon az utolsó ügyletre vonatkozó bejegyzés) 2 évnél hosszabbra nyulik vissza. A bíróság ezt a gyakorlatát arra alapítja, hogy ügylet alatt nem értendő az adós által a már korábban kötött ügyletekből kifolyólag teljesített fizetés, márpedig a Pp. 32. §-a kifejezetten rendeli, hogy az utolsó *ügylet* bejegyzésétől számítódik a 2 év.

Ez a gyakorlat azonban a méltányosság, a praktikusság, a bíróság előtt folyó perek előfeltételeinek egyszerűsítése, a törvény intenciójának következetes értelmezése végett revizióra szorul. És pedig a méltányosság miatt azért, mert midőn a hitelező eladja árúját 3 vagy 6 havi hitelre, az adós ellenben nem teljesít, és a hitelező méltányosságból részletfizetéseket egészen kis tételekben is elfogad, mely résztörlesztések az ügylet kötése utáni két évre is kiterjednek, nem méltányos, hogy épen a méltányosságot gyakorló hitelezőt perjogi hátrányban részesítsük. — A praktikusság és a bíróság előtt folyó perek előfeltételeinek egyszerűsítése végett azért, mert a hitelező kénytelen a könyvvezetés helyének illetékességét más különös illetékességi ok alapján — biztosítandó a reánézve kedvezményes illetékes-